„Ukraińskyj Hołos“ Przemyśl. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

Ч. 8 (584) Неділя, дня 1. березня 1931. Рік XIII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС
націоналістичної думки

Przemyśl
Вел. О. Л. Зубрицький
пл. Чацького Гр-кат.
Катедра

Адреса Редакції і Адміністр. „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ Перемишль, Побереже 1/1. Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол., піврічно, 3 зол., чвертьрічно. Для Чехії на рік — 72 к. ч., 1/2 — 40 к. ч., 1/4 — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, 1/2 — 35 ф., 1/4 — 20 ф. Для Німеччини — 10 мар. річно, 1/2 — 6 мк., 1/4 — 3·50 мк. Для Бельгії — 90 б. ф. річно, 1/2 — 50 б. ф. 1/4 — 30 б. ф. Для Америки 2 1/2 ам. долярів річно.
Рукописів Редакція не звертає, не оплачених писем не приймається.

Ціна примірника 25 сот.
Рахунки платні й позивні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тимсамим без застережень годиться на це.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ: За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголош. по. 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголош. 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередньо до Адміністр. по 0·15 зол. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші.
Редактор приймає щодня від год. 11—1.

Доба рекордів і суперечностей.

Двацятий вік у прирівнанні до свойого попередника є менше теоретичний й утопійний, бо наступило в ньому значне зближення думки та дійсности. Ідеал чистого знання, самоцільна теорія, „мистецтво для мистецтва“ — втратили нині свою колишню виключність. Їх голос заглушує величезний орхестр живлових рухів, що зливаються в якусь могутню, небувалу ще музику. Розум, думка, ідея — для життя, яке має виправдати чи означити ступінь їх життєздатности. Тут кожне нове досягнення науки прокидає новий струмок, що збогачує загальний життєвий вигляд. Таким чином більшає скаля складових тонів життя, а цілий його образ грає ріжноманітністю кольорів, плям, мотивів. Творчість, якт — ідуть перед пізнанням і рефлексією. Нема тут місця для представницької синтетичної форми, для якоїсь єдности. *Умовність* дає імя добі, бо життя зриває постійно шабльони одноманітности.

Наш вік експресивний і конструктивний одночасно. Найсильніший вияв у напрямку *означеної* мети — ось його гасло. Ці дві риси, відосередність та доцільність, лежать взагалі в основі европейського духа. Европейська культура всіх часів має в собі, в меншій то в більшій мірі, первень завойовництва, експансії, — тому в ній можна віднайти джерело европейського імперіялізму всякого зразку. Наймогутнішим висловом духової тяги до все нових починів і здобутків є величавий розвиток европейської науки, вічно голодної і ненаситної як само життя. Вона, власне, була тим головним рушієм духової революції, що спершу повалила закінчений і розумово обуснований світогляд середньовіччя, щоби в добі Відродження визволити всі сили людського ґенія до творчости та через розквіт мистецтва, природознавства й визволеної фільософії вдертися до останнього заборола середньовіччя, — абсолютистичної держави, і знищити шляхом великої французької революції останки феодалізму.

Не був це випадок, що малий британський острів став колискою і символом новійшої европейської цивілізації. Там саме були, немов в одному завязку, всі її питомі ознаки: гін до підбою, змисл дійсности, орґанізаційний хист, твердість характеру, доцільність в думанні, індивідуалізм. Звідтам вийшли нові політично-суспільні форми як: демократизм, лібералізм, капіталізм, соціялізм.

Не важко зрозуміти умовність і брак синтези 20. віку, якщо мати на увазі пробоєвий характер европейської духа, що в образі науки відкриває все нові сили життя. Демократизм і лібералізм є неминучими наслідками вільної думки, перед якою розгорнувся простір необмежених можливостей. Одною з них був, і це знову не цілком випадково, винахід парової машини в Анґлії, який дав властиву основу новій формі господарського життя: капіталізмові. Щолиш тепер, орудуючи значно збільшеними засобами енерґії, завойовницький дух европейця приспішує процес підбою великих світових ринків — осередків політично-господарської боротьби.

Не треба ніколи забувати, що прикладом наймогутнішого в історії імперіялізму є власне демократично-лібералістична Анґлія, якої форму державної орґанізації загально вважають найдосконалішим зразком парляментарної системи. Даний факт доказує тільки те, що завойовницький дух анґлійської нації потребував для здійснення своїх далекосяглих плянів відповідної, якістю й кількістю, сили, до придбання якої найкраще підходили засади демолібералізму. Шляхом найменшого тертя і найтіснішої співпраці внутрі — до найбільшого виладовання сил назовні. При цьому треба одночасно також тямити, що анґлійський парляментаризм родився в ріках крови, та що його уґрунтував... *Кромвель.*

Модерну цивілізацію створили нації західньої Европи, які зуміли покликати до творчости ріжнородні сили людини й природи. В пануючій системі політично-суспільного життя рушійним нервом стала засада соперництва. Поняття „рекорд“ символізує нині загальне психічне наставлення доби, напруженої постійно до можливих меж. Воля змагатися, побідити й перерости оточення є невідступним внутрішнім голосом одиниць, ґруп, кляс, націй. Хто нездібний самочинно проявляти духа підбою, того насильно захоплює прудка филя життя, в якій він або навчиться побіджувати, або пропаде. Для невтральних місця нема, бо експансія охопила вже майже всі терени.

Двацятий вік, головно внаслідок війни, стрепенув усіми континентами землі, пробудив ріжні джерела сил та підніс значно рівень температури життя. Сам він стоїть перед грізним обличчам суперечностей, витворених ходом історії.

Перша з них є наслідком лібералізму, в тіні котрого вибуяв капіталізм в уродливу форму самоцільного плютократизму, безоглядного, бездушного, односторонного. Його скрайньою протилежністю є соціялізм, стисліше комунізм із тими самими рисами. Боротьба між ними є жорстока та виключає порозуміння, бо питання відношення капіталу й праці не дасться ніяк наладнати з огляду на діяметрально розбіжні тенденції обох таборів.

Друга суперечність виникає як реакція расово-національних інстинктів проти розкладового впливу обох наслідків лібералізму. Це націоналізм, світогляд однаково ворожий обом попереднім.

Дальшою суперечністю є антаґонізм із чисто расовим підкладом; він зродився на ґрунті кольоніяльної політики білих націй і має характер міжконтинентальний. Колірові народи боронятьcя не тільки перед господарським грабунком, але й перед ворожою їм західньою цивілізацією, яка, в наймовірний спосіб нищить їх традицію, спосіб життя, культуру. Цей конфлікт має глибоке орґанічне заложення та незвичайно далекойдучі розміри.

Поруч цих чолових загальних суперечностей є ще цілий ряд місцевих вогнищ боротьби поодиноких держав і народів поміж собою та суспільних, релігійних і господарських течій внутрі державних чи національних орґанізмів.

Зовнішнє обличча світового життя зраджує своєю небувалою рухливістю, що внутрі відбуваються напружені процеси ґрунтовної підготовки до великих і страшних подій. Повсюду йде мобілізація всіх сил, відбувається радикальна зміна устроїв та грімко лунають гасла нових світоглядів, що несуть новий зміст і нові синтези життя.

В обличчі грядучого хаосу народжуються сили, які мають свою доґму, свою форму життя й орґанізації та свою власну мораль.

Злочин мінімалізму.

Здавалобся, що нема на світі людей, що не хотілиб найбільших досягнень. Кожна людина з природи річи стреміти повинна до осягнення найбільшого духового чи матеріяльного добробуту та богацтва. А коли так, то, само собою розуміється, требаб випрацювати таку програму та такий плян, як по формі так і по змістові, який в послідовному та систематичному здійснюванні давби у висліді найбільше досягнення, що його дана людина поставила собі за мету.

Мета, а також програма чи плян праці мусять бути відразу на початку охоплені в цілости. Від цього іменно й залежить успіх і вислід праці. Плян може бути з бігом часу змінюваний, доповнюваний чи скорочуваний, але ніколи не може бути в ході праці творений. Від цього, що саме поставити при кінці праці, залежить її початок.

Архитект, що має поставити якунебудь будівлю, мусить знати як буде виглядати дах цеї будівлі і то не лише по формі, але також по змістові, себто з чого цей дах буде зроблений. Відповідно до того він ставить фундаменти й стіни будинку. Це не значить, що він мусить приступати одночасно до будови фундаментів і даху. Але він мусить мати це на увазі, що, швидше чи пізніше, до цього даху прийде і тому мусить подбати за відповідний матеріял і робітників. Не менше важне є й це, що архитект не має тої певности, чи він сам доведе до кінця будівлю. В половині праці може приключитись з ним нещастя і на його місце прийде другий, що з пляну випрацьованого першим мусить бачити, що йому далі робити, щоби не поставити даху, який не відповідатиме силі фундаментів.

Здавалосьби, що справа ота є така ясна, що над нею шкода зупинятися. Однак, на превеликий жаль, для нас українців вона не зовсім ясна.

Ми ніколи не були максималістами, ніколи ми не приготовлялись до осягнення найбільшого. Ми все обмежувались до мінімума, до найменшого і до найскромнішого.

В 1848. році ми випрацювали програму: бути коронним краєм в Австрії, а в Росії — федеративною частиною московської імперії. І з цею мінімальною програмою ми дожили при Божій помочі до 1917—1918 років. Колиж у згаданих роках *трапилася* можливість осягнути максімум, найвищу мету, ми не були на це приготовані, бо ніколи ми про це не думали, не мали цього в пляні. Чому? Тому — мовляв — що в 1848. році не було у нас людей до здійснювання такого пляну, а тому й пляну не було потрібно. Це так виглядає, якби архитект відмовився робити плян будинку аж до часу, поки не буде звезений увесь будівельний матеріял та спроваджені усі робітники на будівельну площу.

Цей наш мінімалізм просяк глибоко наші уми. Не лише наші політичні, але й наукові діячі хворіють на цю скорченість розуму.

Для прикладу візьмемо научні праці про економічну ґеоґрафію професорів Воблого, Сухова чи Фещенка-Чопівського. Всі вони ріжно уявляють собі Україну фізично. В одного Україна має 640.000, в іншого 680.000, а ще в іншого 700.000 квадратних кільометрів. Проф. Шовгенів, бувший ректор Укр. Господарської Академії в Подєбрадах у своїй праці „Водяне Господарство України“ пише: „Дністер пливе українською територією на просторі 800 кільометрів. Решту віддає добровільно сусідам. Проф. Тимошенко на одному зі своїх викладів у Празі „про майбутнє господарське взаїмовідношення України й Московщини“, запитатий одним із присутніх, чому він не бере на увагу богатих на нафту, сіль, ліс, рибу і т. д. українських земель, — відповів, що „ці землі не входять в обсяг (орбіту) української державности“.

Або такий приклад: Зіхались були в 1905. році представники українців і білоросів встановляти межу поміж майбутньою українською та білоруською державними територіями. Українці казали, що Полісся повинно належати до Білорусі, а білорусини впевняли, що до України. Одні й другі відхрещувалися з усіх сил від Полісся, де живе подавляюча більшість Українців. Або справа з Кримом в 1918. р. Українська мирова делеґація в Бересті, руководячись вказівками Укр. Центральної Ради, відхрещувалася ногами й руками від приналежности Криму до української держави, бо це, мовляв, не наша земля.

Коли це все упритомнити собі, то здива не виходиш, як сильно зніжніла й захворіла душа нашого інтелігента — „будівничого“ у порівнанні з твердою душею нашого селянина, що за шмат переораної своєї межі готовий іти на бій з усім світом.

З вищенаведених кількох прикладів видко наслідки нашого мінімалізму. Булоб дуже зле, якби наше молоде покоління мало виховуватись на ученнях старих наших „будівничих“.

Розуміється, що наше молоде покоління зриває з цим погубним для нас мінімалізмом. Молоде покоління вже сьогодні ставить максимальні вимоги коли, йде про мету. *Важне тепер тільки те, щоби цей максималізм поставило воно собі також коли, береться за працю.* Щоби при опрацьовуванні пляну праці воно не оглядалося (як це робили наші „батьки“) на обставини, мовляв: на сьогодні в нас нема сил і даних, щоби такий максимальний плян праці здійснювати.

Є це засадничо хибний погляд, бо при випрацюванні пляну праці не йде про це, щоби його в цілости нараз здійснювати, бо це є неможливе. Йде про це, щоби мати з гори охоплену цілість праці.

Ми раз на все мусимо зірвати з нагинанням наших цілей до „реальних обставин“, а навпаки мусимо докласти всіх старань та сил, щоби реальні обставини нагнути до наших цілей. А це буде можливе лише тоді, коли ми матимемо ясно і всеціло випрацьований максимальний плян праці для кожної ділянки суспільного життя та його послідовно в міру нашої *внутрішньої* спроможности здійснювати.

О. Грузченко.

Підстави польсько-московської спілки проти України.

Берлін, 13. лютого 1931.

Берлінський університет влаштував на січень і лютий цикль окремих викладів про Польщу, предметом яких були національні й культурні відносини в Польщі, повстання польської держави, її господарське положення, політика супроти непольських народів, політичні партії, і вкінці її зовнішньо-політичне положення. В рямках цього циклю прийшов до слова теж Директор Українського Наукового Інституту в Берліні, проф. *Дмитро Дорошенко*, а саме у виголошенім 10. лютого викладі про політику Польщі супроти національних меншин. Цей виклад, вислуханий численною публикою з помітним зацікавленням, зясував ідеї експансивних прямувань історичної Польщі, вияснив польську експансивну тактику в XIX. ст., подав тексти міжнародніх зобовязань Польщі щодо національних меншин і вкінці на прикладі шкільництва Польщі й „пацифікації“ в Сх. Галичині освітлював практику польської держави у відношенні до непольських народів у її межах.

Надзвичайно цікавою частиною викладу було зясування звязку польонізаційних зусиль з ідеями зовнішньої політики Польщі.

Доповідчик вияснив цей звязок більш-менш так:

„Творці польської держави, якою вона вийшла з паризьких переговорів у 1919. р., Роман Дмовскі і польська національна демократія, дуже добре розуміли, що посягаючи — особливо на сході — по етноґрафічно — непольські землі, вони обтяжують Польщу величезними внутрішніми труднощами. Отже чому вони це робили?

Дмовскі міркував приблизно ось як: „Без доступу до Балтику, без Горішнього Шлеску, без польських земель західньої Німеччини, Польща не може існувати. Але все це можна осягнути лиш тоді, коли Німеччина буде мировим договором розторощена й обезброєна і коли мілітарно дуже міцний французько-польський союз пильнуватиме, щоб Німеччина не підвелася і земель, втрачених на користь Польщі, не відібрала. В свою чергу Польща зможе лиш тоді перед Німцями встоятися, коли їй не буде грозити ніяка небезпека від сходу. Від Московщини не грозить полякам нічого, бо революція 1917. р. штовхнула Росію в затяжний період внутрішньої слабости, в якому будуть чергуватись часи соціяльно-революційного з часами реакційно-

о тріюмфу, так, що Росія, занята своїми внутрішніми крізами й міжусобицями, на ніякий союз із Німцями проти Польщі вже не спроможеться. Отже існування Росії на східніх кордонах Польщі не є для поляків небезпечне. Інша річ, колиб на сході повстала якась самостійна *українська держава*. Як відомо — каже Дмовскі — українці це непоправні ґерманофіли, і якщо вони закріпилиб свою державність над Дніпром, а в добавок, та їхня держава займала теж Східню Галичину, то вона підпалаби під повний німецький вплив і, розуміється, тільки й чекалаб нагоди, щоб у воєнному союзі з Німеччиною збавити Польщу з віку.

Стільки проф. Д. Дорошенко. Це дуже цікавий причинок для зрозуміння польської політики щодо України. Правда, всі познаки казали досі, що існує якийсь тісний, хоч скритий, звязок поміж польським і московським відношенням до України, але проф. Д. Дорошенко подає до відома таємницю, на якому підставовому рахунку полягає ота польсько-московська спілка, яку від десятків літ пропаґують між польським народом Дмовскі, Ґрабскі, Ґломбіньскі та всякі інші „народові демократи“.

Н. Л-а.

Живий памятник праці та витревалости.

Юліян Романчук вступає з днем 24. лютого 1931. р. в 90. рік життя. Сивоголовий Ювилят це одинокий нині вже живий свідок перших орґанізаційних завязків національно-політичного життя на західньо-українських землях. Виховник, автор шкільних підручників, борець за живу українську мову в них, видавець творів українських клясиків („українська письменність“) співосновник усіх головних українських установ, основник і редактор часописів і журналів, автор статей та брошур в укр. справі на чужих мовах — оце образ многранної праці нашого невтомного Робітника. Та найширшу діяльність розвинув Ювилят на ділянці політичного життя, основуючи цілий ряд центральних і місцевих орґанізацій. Довший час був він провідником нашої політики внутрі й назовні.

Останній його політичний виступ це було відібрання присяги від кільканацять-тисячної маси українського громадянства, яке протестувало на Святоюрській Площі проти рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1927. р.

Юліян Романчук — це тип зрівноваженого працівника, пильного й обовязкового, чесного й витревалого, хоч без великого розмаху, але охоплюючого ріжні потреби національного життя.

Заслуженому Ювилятові, що дні пізньої старости мусить проживити в занадто скромному положенні — бажаємо дочекати того дня, коли відібрана Ним присяга вповні здійсниться.

Індійські жінки в політичній боротьбі.

„Можете вкинути нас до найтемнішого пекла, затопити в найглибшому океані: не приєднаємося до вас і не піддамося вам. Бийте нас мечами, варіть нас у кітлах кипучої оливи або здирайте з нас живцем скіру: ніколи, навіть на волос, не схилимо наших голов. Вішайте нас на шибеницях, паліть нас на попіл: не зігнемо наших голов, не зречемося нашої незалежности“.

Так звучить „Врочиста Присяга“ індійських жінок, кинена з погордою, немов зневажливий визов, ненависному цивілізованому ворогові. Так клянуться жінки найстаршої раси світу, яка може про себе сказати, що йшла шляхом тисячеліть з печатю великого духа, що його вона зберігла в своїй душі по нинішні дні.

Індія — окремий світ думання, релігійного світогляду й загального світовідчування. В ньому живе спільний духовий звязок поміж сизою старовиною та сучасною добою. Тут не слабне традиція Йоґів і Магатм, бо вони й нині появляються в усій величі духової сили.

Цей світ високої внутрішньої культури не позначив своєї історії монументами технічно-соціяльного розвитку — він не створив цивілізації в західницькому розумінні. Але він доказав і доказує нині, що моральна його сила не менш величня за аґресивний розгін практичного ґенія заходу, опанованого шалом заборчости й орґанізації. *Індійський світ існує*, — про це знає Анґлія, коли скликає конференцію „Круглого стола“ та випускає на волю свойого найбільшого противника — *Магатму* Ґанді, в якого святість і ґеній вірять сотки міліонів людей. А коли хтось сумнівається в реальну силу індійського політичного руху—нехай уважно читає „Врочисту Присягу“ індійських жінок.

Індія — Анґлія, це зудар бігунових противенств, двох найскрайніших духових типів, що зійшлися на одному матеріяльному терені. Кількасоттисячна армія тримає у кліщах безмежні простори, засіяні муравлищем соток міліонів людей. Зоркий тигр держить у своїх лапах „духового велитня“, який має все, крім... гострих кігтів. І в цьому нема ніякої тайни.

Перевага синів Альбіону зрозуміла, бо тут побіджує заборчий гін анґльосаксонської раси. Тут працює високий темперамент біоольоґічного інстинкту в парі з технічним досвідом століть. Історія в найповнішій своїй синтезі стоїть на услугах людей реального чину, які навчились панувати над світом завдяки тому, що *бачили* його все *поза* й *перед* собою, без власних додаткових злуд. Анґлійський реалізм у зустрічі із протилежнім світом, зверненим до себе самого, в середину власного „я“, без активнішого відношення до зовнішніх явищ і процесів — мусить вийти переможцем. Цеж слабий ворог той численний світ, що постійно формує й вдосконалює тільки себе самого, який не створив собі ніякої матеріяльної зброї, який опір перемагав лиш у собі самому, але ніколи назовні.

І з погляду психольоґії цілком зрозуміло, що першим засобом самооборони була з боку Індій засада *пасивного* спротиву. Про вибір його не рішала в першій мірі навіть релігійно-етична доґма, але психіка індійця. І лише досвід гострої зустрічі з цивілізованим ворогом привчив індійця зрозуміти основний закон фізичного світу: що матеріяльний натиск можна усунути збільшеним матеріяльним протинатиском. Дотичний психічний перемін означає в історії індійського незалежницького руху радикальний зворот у виборі методи боротьби, т. є. *прямої акції*. Це вже вимовно підкреслює „зоольоґічна“, европейська ненависть до ворога, висловлена словами „Врочистої Присяги“!

Однак поруч цього помітнього зевропеїзовання, подиктованого вимогами оборони власне в залежности від особливостей европейської системи поневолювання, — зустрічаємо в повищій присязі момент питомої духовости індійської раси:... „ніколи ні на волос не зігнемо наших голов“. Тут чути основний тон самовпевнености та духової гордости. Це жест правдивого аристократизму, який має *свою правду, свою форму життя* і за неї стоїть *цілий*. Це не голословна погроза, кинена безвідповідально в момент звищеної афектації. Та й не поза цього дешевого героїзму, що любується в плиткому самозвеличанні. В тих словах дзвенить крицева твердість морального характеру, невідклична рішеність, яку тільки мають самосвідомі люде, для яких ідея є першим постулятом особистого чину.

Хто відчуває моральну тугість присяги індійських жінок, той віднайде в ній живі сліди волевого тренінґу йоґів, які не засвідчують своєї сили тільки словом.

Індійські жінки говорять те, що будуть робити. І з тихих квітоносиць, що колись вранці ходили з дарами до святинь, зродилися нині жрекині боротьби за волю Батьківщини. Їх зустрінете нині масово на заборонених зібраннях, в походах, на дахах домів, де вони варять „сіль Ґандія“. Вони стають перед святинями, щоби ніхто із земляків не ввійшов туди в одежі з анґлійської матерії“. Вони сторожать зорґанізовано перед крамницями, щоби переводити бойкот анґлійських товарів.

Скільки тут чину, і який зобовязуючий це приклад для мужчин, коли вони дивляться на своїх героїчних жінок. Чиж не змушені вони тепер подумати про меч як свою мужеську зброю?

Еманципація індійської жінки дещо ріжниться від европейської. Це щастя для Індії.

Приклад індійських жінок актуальний. Можна й европейцям, а зокремаж українцям, навчитися дечого доброго від Сходу, але цього *правдивого* Сходу.

Справа емеритур зльокавтованих урядовців.

(До редакції „Укр. Голосу“ наспів цілий ряд листів від наших передплатників — зльокавтованих службовиків, в справі порад в їхньому тяжкому положенні. Ця стаття являється відповідю на усі листи в цій справі.)

Після розвалу Австрії в нових (сукцесійних) державах нові уряди не приняли на службу богато урядовців і так повстала нова катеґорія бідолахів та голодоморів: зльокавтованих. Рішав тут національний момент: своїх урядовців задержали, а урядовців іншої народности усували або не приймали до служби. Найбільше зльокавтовано залізничників та військових. Покривджені єдналися в товариства та доходили своїх прав. В листопаді 1923. р. зїхалися представники всіх поавстрійських сукцесійних держав у Відні та ухвалили так зв. віденську конвенцію, що мала управильнити справу зльокавтованих у всіх державах.

Важніші постанови цеї конвенції такі:

Усі держави, що повстали на руїнах Австрії, зобовязуються виплачувати емеритуру тим бувшим австр. державним службовикам і військовим, що їх неприняла жадна сукцесійна держава до служби, якщо вони на підставі старих австрійських норм мати на 3. листопаду 1918. р. стільки літ служби, що вже тоді були управнені до емеритального заосмотрення, значить мали бодай *десять літ служби*.

Емеритуру признається від дня 1. грудня 1923. р.

Конвенція входить в життя з хвилею, коли всі сукцесійні держави ратифікують її та зложать ратифікаційні грамоти у Відні.

Крім цих, корисних для зльокавтованих постанов, є ще в конвенції арт. 4-ий, який при злій волі можна нагнути проти всіх зльокавтованих. Він каже:

Держава не обовязала давати емеритуру особам:

1) які відмовились від служби в цій державі, або не зложили урядово від них вимаганого приричення,

2) які покинули службу,

3) які з власної вини не послухали загального або спеціяльного зазиву вступити до служби або зложити декларацію,

4) яких не принято до служби з огляду на публичне добро.

Хто тямить усі митарства 1919.—1920. р., усі регабілітаційні Комісії, усі опінії Rad Narodowych, той розуміє, який небезпечний меч схований у ніби невинних словах четвертої точки цего артикулу!

А також поступовання польського уряду в цій справі було досі не без закиду. Хоч конвенція відбулася у 1923. р. хоч інші держави й скоро ратифікували, польський уряд якось забув про се своє міжнародне зобовязання і предложив конвенцію соймові щойно у квітні 1928. р. Сойм літом радив над бюджетом і ратифікував цю конвенцію 18/XII 1928. Коли раньше який зльокавтований зголошувався по емеритуру, то йому відповідали (навіть у Адмін. Трибуналі!): Польща не обовязана Вам платити, бо нема такого закону. Як уже ратифіковано віденську конвенцію. тоді відповідали: справді, на підставі віденської конвенції вам емеретура належиться, але на основі краєвого емерт. закону вона неналежиться, бо цей закон є відмінний! Тоді українські посли на спілку з жидівськими (реф. посол Целевич і пос. Геллер) поставили внесення, щоби змінити ті артикули польського емеритального закону, які противилися конвенції. Проти внеску промовив віцемін. скарбу, бо на його думку уряд добре дбає про зльокавтовзних. Згадане внесення упало, бо за ним голосували лише Українці, Німці та Жиди, а проти — всі *польські* посли! На внесення пос. Целевича вставлено було навіть певну квоту до бюджету на виконання зобовязань конвенції, але мимо ратифікації уряд не виконав постанов конвенції, а пояснив це так: доки ратифікації не оголошено в урядовому дневнику, доти вона не обовязує. І так минає час від грудня 1928 р. Щойно цього року оголошено ратифікацію в 8. ч. Дневника законів з дня 31. січня 1931. поз. 41. Мають ще появитися виконавчі розпорядки міністерств, а тоді повинні вносити до своїх властей подання про емеритуру ті службовики й військові, що 3/XI. 1918. р. мали бодай 10 літ служби (як то казалося: були „pensionsfähig“), а як за той час деякі померли, *повинні внести подання їх вдови або сироти*.

Хто дня 3/IX 1918. р. не мав повних 10 літ служби, не може старатися про емеритуру і нема ніякого способу ні сили, щоби в цій справі можна щось змінити на користь покривджених зльокавтованих.

СЕРЕДНИКИ від перестуди, хрипки і кашлю — середники проти відмороження, скріпляючі, проти ослаблення і всякі СЕРЕДНИКИ ВЕТЕРИНАРІЙНІ поручає
Аптика і Дроґерія під ЗВІЗДОЮ
Перемишль, вул. Францішканська 24. біля міської вежі з годинником.

П. В. КОТОВИЧ.

Зі сучасної дійсности на Україні.

7)

(Спостереження очевидця).

(Продовження).

Правдою є, що на Україні зростає націоналізм і загострюється ненависть до москалів; таксамо правдою є зріст антисемітизму. А тимчасом на Україні вже народилося ціле покоління нової жидівської інтеліґенції, що стоїть під впливами української культури та має навіть деякі позитивні заслуги в нашому культурному будівництві. Не жидівські погроми, але притягнення жидівської інтеліґенції до співпраці підчас остаточного закріплення української державности, ось тактичне гасло частини нашої інтеліґенції на Україні.

Тепер декільки слів про Союз Визволення України. Здається, в осені 1929. р. радянська преса почала дуже обурюватись проти акад. Єфремова, який мовляв, написав щось гострого в „Ділі“. На Україні спочатку приняли це — як перехід Єфремова в ряди еміґрації; ожили надії на щось близьке. Тимчасом Єфремов спокійно ходив вулицями Київа, — його не арештували. Всі добачували в цьому слабість радвлади, яка боїться авторитету академіка. Це „полоскотало“ почуття кожного українця. От де наша сила! Ви можете робити своїх Скрипників і Шліхтерів хоч тричі академіками, але справжній старий академік може вам сказати правду в очі, і ви прецінь не посмієте його арештувати!

Подумали й забули... Несподівано, в грудні чи в січні, читаємо офіційне звідомлення ҐПУ: викрито підземну контр-революційну орґанізацію СВУ, що мала терористичний відділ молоді СУМ. Названо ймена арештованих: Єфремов, Гермайзе, Ніковський, Дурдиківський й ін. Всі насторожились. Чекали нетерпеливо процесу.

Як почався процес, як почалось каяття... тяжко й соромно було читати сторінки тих свідчень... Ніхто не розумів поведінки тих людей... Ми всі тероризовані, всі ми залякані, затуркані, алеж вони люде, що осягнули високий рівень культури! Може це така тактика? Але тієї тактики таксамо ніхто не похваляв.

Про процес більшовики дуже богато писали. Був навіть наказ, щоби по селах і на фабриках партійні осередки робили доповіди про СВУ. Однак більшовики швидко додумались, що це булаби пропаґанда за СВУ, але не проти його.

— Більшовицький уряд на Україні з дивною запобігливістю задовольняє потреби національних меншин на Україні. Держвидав на Україні видає богато московських книжок, тимчасом як Госіздат у Москві не видав жадної української книжки, а в РСФСР українців коло 6 міліонів, себто 3 разів більше, ніж москалів за Україні. На Україні уряд штучно витворює національні сільради, ба й цілі райони; в Московщині про щось подібного не чути, хоч там можнаб утворити цілі округи, ба й ґубернії цілком українські, з українським урядуванням.

Я вже не кажу про це, що такі области, як південні повіти Вороніжчини й Курщини, східний Донбас, Кубань і Крим є етноґрафічно, господарсько й ґеоґрафічно невіддільні частини України.

Підчас поїздки українських письменників до Москви, де їх витали з великою „помпою“ оден із письменників, як повідомляли „Вісти“, запитав Сталіна:

„В наслідок перепису виявилось, що південні повіти Курщини й Вороніжчини заселені більш як на 80% українцями. Чому ці повіти не прилучені до України“?

„З нас буржуазія і так сміється, що ми часто змінюємо кордони. Справа не в кордонах, але в культурному обслуговуванні цих мас“ — відповів Сталін.

Якжеж стоїть справа з культурним обслуговуванням українців на Московщині. В 1928. р. я розмовляв з учителем української школи на Вороніжчині. Згідно з його інформаціями, українських шкіл на Вороніжчині й Курщині не більше як 20%, решта московські. Далі, мені відомо, що на всю таку Сибір є лише (оден) український педінститут. Про те, щоб існували в Росії денебудь українські національні райони, я нічого не чув. Думаю, що їх нема зовсім.

Тимчасом, робиться на Україні для національних меншин дуже богато, зосібна для москалів мабуть більше, ніж для самих українців. На праукраїнській землі дійшло навіть до створення автономної Молдавської республики. Безперечно, до створеня цеї республики прийшло з міркувань політичної стратеґії. Штучність цього видко із цифр: на Молдавщині українців 47%, молдаван 30%, решта—інші народи. Республика в адміністративному відношенні має права української округи. Видається „Червоний Плуґатор“ на молдавській мові, друкований кирилицею. В молдавських селах школи молдавські.

Негодування українських мас з такої, явно проти-української політики уряду, з бездільности щодо українців поза межами УСРР, з сучасних північних і східніх кордонів, які треба й можнаб змінити, якби уряд на Україні був дійсно урядом українським,—вилилось в українську національну опозицію в компартії, себто в шумськізм. Власне кажучи, це не є навіть жадна опозиція: Шумський хотів лише здійснювати те, що було й є програмою його політичної партії. Але дійсна робота московських комуністів кпить собі з усяких програм, коли вони йдуть у розріз із великодержавними інтересами Москви. Шумського усунули від активної політичної роботи, були навіть чутки, що його розстріляли.

Поширюйте „Український Голос“.

Що чувати в світі?

Безвиглядність світово-господарської скрути. — Якби не намагалися світово-господарські круги запевняти всіх і вся про недалекі вже вигляди на краще, то в цих запевненнях є більше, може й доброї, охоти та бажання ніж дійсних підстав та даних на поправу. Розвиток світового господарства котиться щораз далі в саму гущу цілого ряду дуже складних господарських скрут. Найважніше є те, що перед світовою господаркою нема наразі і з певністю ще довго не буде більших виглядів на привернення її давної, дуже корисної позиції на заморських ринках збуту, а передовсім на ринках азійських та південноамериканських. А саме від цих ринків збуту є у великій мірі узалежнений дальший процес світово-господарської скрути та опанування її. Так, як сьогодні стоять справи, нема майже ніяких признаків на швидке злагіднення неспокою і напруження в Індіях, Китаю чи державах Південної Америки. Неспокій і непевність, що опанували ці три величезні ринки, є самі собою убивчі для їхніх дотеперішних доставців, великих европейських і північноамериканських господарських одиниць. Але опріч неспокою та непевности лунає на цих ринках гасло бойкоту чужих товарів. Гасло це щораз більше приймається і воно є власне тим маревом, що зганяє сон з повік господарських кругів Европи й Америки та у великій мірі ускладнює світову господарську скруту.

Признаків на зміну в тому відношенні нема. Нема ніяких підстав думати, що індусько-англійська конференція „круглого стола" спричиниться в недалекому майбутньому до успокоєння Індій, та, що англійські товарі будуть таксамо швидко розходитись наново по Індіях як і відомість про льондонську конференцію. Треба теж сумніватись в те, чи в Китаї дійде в ближчому часі до устійнення відносин та внутрішнього замирення. Навіть колиб і так, то ще питання, чи китайська ненависть до привожених чужих товарів від того змякне. Треба радше думати, що так в Індіях як теж у Китаї, найближчі місяці принесуть нові внутрішні ускладнення, нові неспокої. Таксамо і в Південній Америці. Після недавніх революцій та бунтів в усіх майже південноамериканських державах бють там нові джерела бунтів і революцій. На Кубі були оце недавньо сильні заколоти, в Арґентині і Бразилії не переводяться бунти в поодиноких провінціях. Колиж йде мова про Південну Америку, як про ринок для привозу европейських зглядно північноамериканських товарів, то Південна Америка не менше й не гірше як Китай чи Індії відгороджується від привозу височезними мурами оборонних мит.

Роздумуючи над тим усім мігби дехто запитати: Чи справді справа Індій, Китаю і Південної Америки може мати таке безпосереднє відношення до світової господарської скрути? Так! Бо від стану, в якому находяться ці величезні кольоніяльні й напівкольоніяльні ринки, господарська скрута поодиноких великих промислово розвинених держав є залежна в більшій мірі, ніж від тих джерел скрути, що їх має кожня з тих держав у себе внутрі.

Сьогодні, щораз ясніше узмисловлюють собі великі промислові держави світу можливість і конечність ще дуже довго чекати на устійнення і стабілізацію на великих ринках Індій, Китаю чи Півд. Америки. Тому щораз частіше і з більшою впертістю ведеться сьогодні пропаґанда в Англії, Північній Америці, Німеччині, Франції і тд. за купованням виключно своїх власних виробів. І справді, ще довгий час (коли взагалі обійдеться без світової катастрофи) доведеться великим промисловим державам світу гризти й кормитись своїм власним виплеканим хвостом.

Політична боротьба та вислід виборів президента у Фінляндії. — Минулого року під осінь, внутрішнє положення Фінляндії дуже живо нагадувало часи, що їх переживала Італія напередодні фашистівського перевороту. Діло в тому, що у Фінляндії вже від довшого часу комуністи підготовляли державний переворот. Не треба казати, що переворотницькі заходи фінляндських комуністів користувались всесторонньою підтримкою московського комінтерну, а безпосереднє сусідство Фінляндії з Большевією у великій мірі збільшувало небезпеку для незалежности Фінляндії. В парі з підсилюванням комуністичного руху, росла у Фінляндії реакція у формі самочинного протикомуністичного селянського руху „ляпо", що по свойому характері в богатьох випадках нагадував фашистівський рух Італії, а навіть на ньому взорувався. Під осінь м. року витворилося таке становище у Фінляндії, що все залежало від питання хто кого випередить: ляпівці — комуністів, чи комуністи — ляпівців. Ляпівці поспішились і таким чином відвернули принайменше на деякий час небезпеку комуністичного перевороту. В своїй протикомуністичній акції звернулися ляпівці одночасно і проти доволі сильного у Фінляндії соціялістичного й ліберального табору, що своїм невиразним становищем у відношенні до комуністів давав цим останнім можність розпаношитись у Фінляндії. Дійшло навіть до того, що ляпівці пірвали в таємний спосіб провідника лібералів і б. президента фінляндської республики Штальберґа. Акція ляпівців закінчилася викиненням послів-комуністів з парляменту та ухвалою цілого ряду законів, що мали охоронювати державу перед комуністично-большевицькими затіями. На загал ляпівський рух причинився до незвичайного оживлення політичного життя і боротьби у Фінляндії. Тому теж виборча кампанія за вибір президента Фінляндії проходила серед значно піднесеної політичної горячки.

Кандидатами на президента були: соціяліст Таннер, аґрарник Каліо, ліберал Штальберґ і консерватист Свінгуфуд. Найбільш запеклий виборчий бій ішов поміж Штальберґом і Свінгуфудом. Ляпівці піддержували цього останнього і він теж вийшов переможцем та став президентом Фінляндії. У звязку з вислідом голосовання слід зазначити, що кандидат лібералів (ворогів ляпівців) Штальберґ здобув 149 голосів на загальне число 300 електорів, так, що Свінгуфуд пройшов більшістю лише двох електорських голосів. Ця обставина є знаменна, бо вона вказує, що роля ляпівців у Фінляндії ще далеко не скінчена і що їм доведеться зводити ще не раз боротьбу так із самими комуністами, як теж із соціялістами та лібералами, що може й несвідомо ослаблюють чуйність населення Фінляндії на ділання комуністичної зарази та їхньої розкладової роботи.

Чорні хмари над Еспанією.

Еспанія котиться щораз швидше по дорозі, що веде прямо до революції. Це не значить, що ота революція мусить вибухнути завтра чи післязавтра, але вона назріває. Вона має усі дані для заіснування тому, що йде вона зверху і знизу. Сьогодня нема ні одної суспільної верстви в Еспанії, що булаби задоволена зі сучасного стану. Король, уряд, партії і маси — усі незадоволені. Поміж зледачілими верхами на чолі з королем і поміж невиробленими і відсталими низами є занадто велика пропасть, щоби через неї міг покласти місток — дух порозуміння і взаїмних уступок. Верхи вже мало здатні до правління, а маси до цього ще не підготовані. Зрештою ціла еспанська раса вже видихалася в свойому історичному поході і у великому ступні знікчемніла. Можливо, що революція зумілаб змести столітні порохи в душі еспанської нації та відсвіжити кров раси.

В укладі політичних сил сучасної Еспанії відріжнити треба передовсім два табори, що оформились доволі виразно з приводу заповіджених виборів до парляменту і передвиборчої боротьби. Перший табор це приклонники конституційної монархії, хоча відносно *особи* короля Альфонса XIII вони виявляють велику нехіть, а навіть почуття ворогування. Цей табор домагається реформи законів і певного незначного обмеження королівських прав. Всі свої сподівання звязують вони з новим парляментом, а деякі групи цього табору йдуть так далеко, що готові булиб віддати новому парляментові до вирішення засадниче питання: монархія чи республика. Другий табор це явні республиканці і соціялісти. Посеред цього табору є групи, що отверто пропаґують революційні засоби для переміни монархічного устрою еспанської держави на республиканський. Вони покладають усі надії не на парлямент, а на державний переворот і ніяк не хочуть зректися права на пімсту супроти дотеперішних правлячих верств. Чи усі ті спірні справи поміж таборами вирішати буде новий парлямент, чи збунтована вулиця — незадовго почуємо.

Наразі йде лиш підготовка до зудару. Вулиці міст, площі закидані летючками революційного й угодового змісту. Деякі летючки повні гострих нападів на короля, уряд, цілу королівську родину та правлячу верству. Зокрема ставиться дуже гострі закиди голові уряду, ґенералові Беренґверові, обвинувачуючи його за смерть 10.000 еспанських жовнірів, що згинули в мароканській війні. По вулицях міст ходять походами демонстранти — робітники і студенти університетів, а навіть середньошкільна молодь. Часто бачити можна навіть молоді дівчата зі знатних родів, що серед походу в дуже гострій формі обвинувачують короля, його двір та уряд.

Останні відомости з Еспанії вказують на те, що уряд Беренґвера і король опинилися в сліпій вулиці. Зразу пробували вони пробитись силою вперід через усі труднощі внутрішнього стану Еспанії. Це їм не удалося і вони мусіли завертати. Підчас цього відвороту упав уряд Беренґвера, а становище короля сильно захиталося.

——

Справа пацифікації на засіданні політичної Комісії „Унії Товариства Приятелів Союзу Народів" в Брукселі.

I.

Звідомлення П.(ольської) А.(ґенції) Т.(елеґрафічної) з дня 17. лютого з Брукселі: „Відбувається тут зїзд Комісії Міжн. Унії Прият. Союзу Народів, на якому явились з рамені польської федерації сенатор Левенгерц і посол Станіслав Строньскі. Згідно з приреченням, що його склали на попередньому засіданню польські представники і згідно з пропозицією українського представника Смаль Стоцького, — п. Левенгерц і Ст. Строньскі зясували докладно випадки у звязку з актами саботажу в Сх. Галичині (Малопольсце). Промовляли також українці Смаль-Стоцький і Шульгин і флямандець Ваи Овербек, які ствердили що, зясовання справи польським представництвом є таке спокійне й річеве, як ніколи досі в подібних обставинах не бувало. Забирали ще голос: Бекер і Ван Бозс (Голяндія), Бовек (Швайцарія). Польське представництво не погодилося на внесення, що його видвигнено підчас дискусії, а саме, щоби Унія звернулася до Ради Союзу Народів з проханням о визначення міжнародньої комісії для провірення випадків у Сх. Галичині (Малопольсце). Вибрано підкомісію, до складу якої увійшли: Бекер, Ван Бозе, Строньскі і Шульгин, Ця комісія має представити на найблищому зїзді Унії звіт відносно способів, що малиб облекшити здійснення польсько-українського замирення".

II.

Звідомлення закордонної преси. (Подаємо дослівно за польською ґазетою „Напшуд" з дня 19. II. 1931. стор. 4.): „Зовсім інакше представляє хід засідання політичної комісії Унії закордонна преса. В одній з віденських ґазет читаємо: „В політичній комісії Унії Т-ва Приятелів Союзу Народів, відбулася сьогодні (15. II.) дискусія про становище української меншини в Польщі. Поляки боронили випадків (пацифікацію в Сх. Галичині) твердженням, що українців підбурила неперебірчива пропаґанда. Помимо того, що зарядження польського уряду були зовсім справедливі, поляки мусять признати, що там (в Сх. Галичині) мали місце незвичайно жалюгідні зловживання і випадки.

Українські представники дуже обмежувалися у своїх промовах і зреклися видвигання якихби це не було скарг проти польського уряду. Українські представники заявили, що вони бажають вести дискусію лише з метою порозуміння поміж українцями й поляками.

В противагу до цього поміркованого становища українських представників, — представники Бельґії, Голяндії й Швайцарії в особах найвизначніших представників Унії, повели гостру атаку проти Польщі. Бельґійський представник заявив, що польський гніт на українських землях приняв такі розміри, що це вимагає визначення Союзом Народів окремої міжнародньої слідчої комісії.

Голяндський представник, на підставі докладного матеріялу відносно терору супроти українців — поставив польській делеґації питання, чи обвинувачення (подані в матеріялах) є узасаднені й справедливі? Польські представники не дали на це питання заперечуючої відповіди.

Швайцарський делеґат вважає всесторонне і основне слідство в справі випадків конечною справою. Він є теж свідомий того, що внесення о визначення міжнародньої слідчої комісії не матиме успіху. В дальшій промові згаданий делеґат покликався на слова міністра Залеского в Женеві і заявив, що його незвичайно дивує, що ті його (Залеского) промови які він особисто чув, польська преса подала в такій формі, що їх не можна було пізнати. Польща не може вести в краю двох ріжних способів життя. Представник ставить внесення, щоби на порядку дня найблищого засідання меншостевої комісії поставити справу розгляду українського питання.

Комісія Унії врешті-решт згодилася на вибір слідчої комісії Унії Союзу Народів, що має докладно збагнути і провірити польсько-українську проблему з метою безпосереднього порозуміння поміж поляками й українцями.

*

Цікаво, ще „дипльомати" з під стягу А. Лівицького будуть зловживати іменем представників українеької нації для своїх вузько-групових та шкідливих для нації цілей.

Новий уряд в Еспанії і нові заворушення.

Король Альфонс XIII доручив складення нового уряду адміралові Жуанові Азнарові. Цілий новоутворений уряд складається з приклонників монархії.

Робітничі орґанізації проголосили загальний штрайк. Студенти приєдналися до робітничих демонстрацій. Підчас одної з демонстрацій у Мадриті учасники походу кидали гасла „Смерть королеві, хай живе республика".

Ґанді переговорює з анґлійським віцекоролем Індій.

Висліди розмови Ґандійого з віцекоролем досі не відомі, бо вони мали неофіційний характер. Відомо лише, що Ґанді обстоював думку про конечність дальшого бойкоту Індусами анґлійських і взагалі чужих товарів.

Загострення Арабсько-жидівського взаїмовідношення в Палестині.

Предсідник арабського виконавчого комітету вніс протест до анґлійського комісаря Палестини в справі листа, що його вислав голова анґлійського уряду Мекдональд до жидівського сіоністичного провідника Др. Вайцмана. В змісті цього листа добачують Араби зміни анґлійської політики в Палестині в користь жидів, і заявляють, що лист цей спричиниться до погіршення відношення Арабів до Анґлії. На знак протесту Араби мають започаткувати загальний бойкот жидівського населення в Палестині.

По всій Україні.

Північно-Західні Землі.

Вислід процесу проти посла В. Кохана. — Від 17. 21. лютого розглядав трибунал присяжних суддів справу посла В. Кохана, обвинуваченого в державній зраді. У висліді росправи судді присяжні відкинули питання відносно державної зради, а затвердили питання відносно §§ 300 і 302. (підбурювання проти іншої національности). Трибунал засудив посла В. Кохана на 3 місяці арешту. — Ця частина розправи, в якій зізнавали свідки оборони, робила (за малими виїмками) пригнітаюче і прикре враження. Це дало мабуть безпосередню притоку пресідникові прибуналу до кпин, а навіть образи національних і людських почувань свідків-українців, проти чого ані свідки, ані оборона не реаґували.

Відгомін збройного нападу на Комаданта постерунку поліції в Гаях. — В звязку з нападом перевела поліція ряд ревізій в Чижкові, а саме: у селян М. Крохмалького, А Гнатишина, Р. Пелехатого, М. Ратушинського, о. В. Темяка, і директора школи В. Романова. Після ревізії арештовано: М. Романівну, В. Романіва і А. Гнатишина. В тій самій справі арештовано у Львові Р. Романова, П. Михалічка, А. Гнатишина, Осташевського і К. Гнатишина, а у Винниках Олю і Стефу Банах. Опріч А. Гнатишина і В. Романова всіх звільнено.

Роман Біда — помилуваний. Засудженому на смерть у процесі за замах на Східні Торги у Львові — Романові Біді замінено кару на 15. літ тюрми.

Протиалькогольний місяць лютий і „Союз Українок" у Рівному. Здається не перший рік пишеться по всіх Укр. Часописах і ведеться пропаґанда, що м. Лютий є протиалькогольним місяцем. Майже що дня і в усяких часописах є замітки, що горілка допроваджує до зла, що з цим злом треба боротися. Тимчасом виходить зовсім навпаки. Отож 14 с. м. Союз Українок у Рівному улаштував вечірку на яку запрошено було меценатів купців і інш. з під стягу Ліг. Мист. Т-ва. Якщо усі ті панове хотіли забавитися то змоглиб зібратися на приватному помешканню, а не компромітувати інституцію, бо не треба забувати, що якраз „Союз Українок" провадить курси шиття, а курсантки, що там мешкають, майже усі селянські дівчата. Повернувшись до дому винесуть про С. У. „добру" опінію. Скажуть: В ґазетах пани пишуть, що не треба пити горілки, що вона допроваджує до зла, а самі влаштовують вечірки в пятикою. Ті усі що були на вечірці чи не змоглиб влаштувати хоч одну протиалькогольну виставку чи взагалі якийсь відчит, і щоби в той спосіб доложити хоч одну цеголку для протиалькогольної ідеї. — *Тверезий.*

З нагоди Ювилею „Рідної Школи". — Хто слідуючий? *(Ми одержали таке письмо:* „У відповідь на заборону влади колядувати цього року на „Рідну Школу", на конфіскату заколядованого гроша — накладаю на себе добровільний податок у висоті ½% моєї місячної платні (незалежно від місячно вплачуваних 1% моїх датків), який платитиму цілий ювилейний рік „Рідної Школи". Одночасно під словом чести характерного Українця заперестаю в ювилейному році курити і вживати алькогольних напитків, а заощаджені гроші пересилатиму Рідній Школі". Закликаю зробити так всіх укр. учителів і учительок, а в першу чергу членів Головної Управи і Окружних Відділів „Взаїмної Помочі Українського Учительства". — Вже два місяці не курю і бачу що „бомба пива" мені неконечна. Добре мені з тим. — Не подаю свойого імені, бо не хочу хвалитися".

Довідуємося, що цей учитель зложив вже першу рату в „Рідній Школі" дня 7. лютого 1931.

Закарпаття.

Закарпатські Українці і чеський перепис населення

(ак) Народна перепись, що проходила в Чехословаччині в грудні м. р. навчила багато дечого Закарпатських Українців. І хоч точні та кінцеві висліди тієї переписи покищо невідомі, то на основі урядових звітів можна сміло ствердити, що на Закарпаттю на 725.000 душ живе 456.000 Українців. Українці творять 64% загалу населення. Тобто, що число їх зросло за останніх 10 літ на 20 відс. На решту припадає Мадярів 110.000, Жидів 101.000, Чехів 21.000, Словаків 15.000, Німців 20.000. Богато Українців з міст, що записалися підчас останнього спису населення в 1921. р. Мадярами-греко-католиками, заявило себе тепер Українцями. Завдяки цьому в Ужгороді пр. приріст українського населення виказує аж 24 відс.

У східній Словаччині підчас спису населення в 1921. р. число Українців офіціяльно дуже зменшилося, а саме з 195.000 грекокатоликів записали Українцями тільки 85.000. А підчас останньої переписі були ці хиби в багатьох українських селах наладнані й Українці перестерігали суворо того, щоб їх не вписували Словаками, то всетаки було дуже багато випадків, що словацькі комісари з окружними комісарами записували 40—50 а то й 60 відс. українського населення, мимо його протесту, Словаками. Такі випадки проходили в собранецькій, михайлівській і требишівській округах, в яких комісарі погрожували карами і жандарми переслідували українських священиків (села Хоньківці, Велята), а в деяких зовсім українських селах (Пенятина, Руска Бистра і ін.) записували всіх Українців, за виїмком родини учителів, Словаками.

Для тієї словакізації Українців, земський уряд нарочно назначив був переписними комісарями Словаків і жидів (снинська і межилаборецька округи), тоді, як скрізь по селах є багато Українців, що могли бути комісарями. Визначніших людей, що пропаґували серед населення вписування себе Українцями, арештовано

Закарпатські Українці, що виявили найбільший приріст населення Чехословаччини, повинніб і на Словаччині зрости відсотково так, як на Закарпатті і якщо в 1921. р. було їх у Словаччині 195.000 голов, то тепер повинно бути що най-

500 МОДЕЛЬНИХ СВЕТЕРІВ!

Оказійна продаж у 3 серіях.

А) по зл. **14.50**

Б) по зл. **17.50**

Ц) по зл. **19.50**

Верх дешевости!

Телефон 274. **РУБІН НАХТ** Перемишль, Казимирівська 12. Рік заложення 1863.

менше 230.000. А коли спис населення в 1921. р. виказав був зі 195 тис. греко-католиків „аж“ 85.000 Українців, то навіть при дуже тенденційній переписі число їх повинно доходити до 100 тис; та досі не мала точних відомостей.

Словацька політика вже від 1919 р. різко повернена проти Українців і греко-католиків, що подають себе за таких, зараховує до Словаків, мовляв, існують й словацькі греко-католики. Тимчасом Українці східної Словаччини мають свій питомий говір, який щоправда, є мішаниною української і польської, а подекуди й словацької мови, але якому водночас багато близче до мови Закарпатських Українців, як до мови Словаків. Що ці українські греко-католики Словаччини почували себе завжди Українцями — про це свідчить факт, що їх брати, які живуть в Зединених Державах Америки, а навіть і в далекій Югославії, це свідомі Українці. Власне значна частина американських Українців — це Українці з Долішного Земплина, з требишівської, михайлівської, вранівської, собранецької й гуменської округи; оці Земплинці — це ядро наших американсько-українських культурних й освітних установ.

В Югославії, в Бачці й Хорватії, живе близько 70 тис. Українців, що переселилися туди під кінець 18. віку з Долішного Земплина й Боршода. Вони завжди почувалися Українцями (руснаками), а югославянські закони називають їх „южноруськими“ і забезпечили їм церкву, школи, мову й орґанізації. Ці брати наші вживають земплинського говору, тобто тієї самої мови, що нею говорять їх батьки й родини в собранецькій, михайлівській, і требишівській округах. Чи вонож не смішно, що словацька політика не хоче признати Українців Долішного Земплина Українцями і силоміць перехрещує їх на Словаків, хоча в товариській розмові називає їх завжди „руснаками“.

Причини тієї протиукраїнської словацької політики найдемо в тому, що Словаки роблять усі можливі перешкоди, щоби *українські частини Словаччини не прилучити до „автономного“ Закарпаття.* Їх ціль — доказати, що в Словаччині нема взагалі Українців. Для тієї словакізації використовується тенденційно не тільки народню перепись; для неї обмежується число українських шкіл по селах й не дозволяється, щоби Українці Словаччини мали народні й середні школи. В центрі більшої української території Земплина, в Михайлівцях, є словацька ґімназія, у якій українських дітей вчуть всього, тільки не української мови.

В таких умовинах повинно українське населення поробити всі заходи для оборони своєї національности і своєї культури. Після важких досвідів 12-літнього побуту під чеською „опікою“ повинно воно почати найенерґічнішу боротьбу й наступ на міжнароднім терені проти поступків чесько-словацького уряду.

За межами України.

Ревізії серед українських студентів у Варшаві. — *(Допись)* Дня 16. лютого ц. р. у ночі та 17-ого в день відбулася в Укр. Студенському Домі у Варшаві поліційна ревізія. Забрано цілі стоси леґальних книжок та приватної переписки. Товаришам, яких не було дома підчас ревізії розбивано валізки, баґнетами, а коли дійшли до річей Якова Химочки (бувший адміністратор з рамени Допомогового Тов.) то не знайшли потрібним їх зачіпати. Крім нашого студенського дому, в ночі з 15 на 16 лютого було переведено ряд ревізій серед укр. студенства за винятком корпорації „Запорожа“ опікуном якої є проф. Роман Смаль-Стоцький. Арештовано товаришів: Івана Козицького та Олександра Новицького. Тов. Козицький після 24 годинного арешту вийшов на волю. Цікавим є, що після трусу возний Александер Кириченко висловився при свідках, що ми мусимо завдячувати труси нашому „Опікунові“, голові Допомогового Т-ва проф. Смаль-Стоцькому. Хоч на запити товаришів, відкіля йому про це відомо, — відкликав свої слова пояснюючи їх як жарт. Весело живеться Українському Студенству у Варшаві серед таких „жартів“.

Святкування річниці 22-ого січня в Празі і польська преса. В краківському „Ілюстрованому Курері Цодзенному“ появилася стаття під заголовком „Рочніца пшилонченя Ґаліції“ Всходней до України, з якої наводимо декілька цікавих уступів: „Згідно з донесенням української часописної аґенції „Україногор“, в дні 22. січня н. р. усі українські культурні, научні та економічні установи і товариства на терені Чехословаччини обходили національне свято 13-ої річниці проголошення самостійности України, що відбулося в Київі в 1918 році.

„Одночасно з цим святом, обходжено в тому самому часі також дванацяту річницю зединення Східної Галичини з Україною, що відбулося 22. січня 1919 року. . . . . „На згадане врочисте свято прибув цілий ряд високих урядників чеського міністерства справ закордонних і внутрішних, а найцікавіше, що на цьому святі були присутні представники чеського міністерства військових справ.

. . . . . „Участь представників цього останнього міністерства кидає цілковито ясне світло на дуже підозрілі чесько-українські взаїмовідносини“.

На нашу думку згадана стаття кидає яскраве світло лише на звірячу ненависть „Курерка“ до всього, що українське.

Українські студенти в Німеччині. — Під таким заголовком появилася допись в найповажнішому німецькому щоденнику „Vossische Zeitung“ з дня 18. лютого ц. р. Нижче подаємо дослівний переклад згаданої допису: „Союз Укр. Студентів в Німеччині, святкував в „Гумбольтгавзі“ при дуже численній участи гостей з круга заприязнених чужих студенських орґанізацій, — 10-тьлітню річницю основання свойого союзу. Поміж народами Европи, доля Українців є особливо тверда. Від цілого ряду століть ведуть вони важку боротьбу за свою культурну соборність і політичну незалежність з тиминародами, що їх поневолили. Ані в Совітському Союзі ані в Польщі не мають вони можливости плекати свої національні властивости. Українську мову усунено з високих шкіл, а до московських і польських в. шкіл приймається лише обмежене число українців. Велика частина української інтеліґенції приневолена жити на вигнанні від часу як Україну поконано. В Німеччині, з якою українців вяжуть численні старі культурні звязки, число українських студентів виносить 357 осіб, в чому 34 жінки. Осідком центральної української студенської орґанізації є Прага. Від 1921 року українське студенство приймає участь в усіх працях міжнародньої студенської орґанізації, а від 1925 року „Міжнародня Студенська Конференція“ визнала укр. студенство як окрему одиницю, помимо спротиву студентів москалів і поляків. Обидва промовці на згаданому святі накреслили яскравими словами образ терпінь і боротьби українців на вигнанні. Кілька хорових продукцій дало чужинецьким гостям свята зображення про музикальне обдаровання душі цього хороброго і сміливого народу“.

Всячина.

Бестії серед Мазурів. В місцевости Кротошин поморського воєвідства трапилась жахлива траґедія. Дві бестії в людському тілі доконали душегубства з таких міркувань і в такій формі, що це нагадує часи, як ще люди дикунами по світу ходили. Один тамошній селянин, продав на торзі корову за 300 зол. і вертав зі своїм синком вечером до дому. По дорозі напав їх розбишака, що намагався зрабувати їм цих 300 зол. В часі бійки напасник убив батька, а малий синок, що мав при собі гроші, зумів втікти і схоронитися в поблизькому селі у своєї тети, розказавши їй про напад та просив тету, щоб вона повідомила поліцію. Тета приняла оповідання хлопчика досить байдуже та обіцяла повідомити поліцію досвіта. Нещасного хлопчика поклала спати біля своїх дітей, а гроші взяла від нього і сховала. Незабаром вернув до хати вуйко, який оповів жінці, що в лісі убив шваґра, але грошей при ньому не найшов. Тоді жінка зрадила, що хлопчина з грішми спить у них в хаті, і тому, щоби затерти всякі сліди доконаного злочину на батькові, вирішили вони спалити хлопчину в пекарській печі. Жінка запалила в печі, а чоловік приготовлявся до другого страшного злочину. Та склалося воно не так як думали душегубці. Хлопчина вхвильований пригодою і смертю батька, не міг був заснути і цілу розмову підслухав. Щоби спастися від неминучої смерти він пересунувся на ліжку, підсуваючи на давнє своє місце сина тети. Коли в печі було вже доволі вогню, душегубці вхопили свою власну дитину обвинули її в шмату і вкинули в огонь. Тимчасом наш хлопчина скористав, з замішання та втіквікном з хати. По дорозі стрінув поліціянта та оповів йому страшну пригоду. Арештовані мусіли признатись до вини.

Напад бандитів на товаровий поїзд. Минулого тижня трапився незвичайно сміливий напад бандитів в силі 60 ти людей на товаровий поїзд, навантажений вугіллям. Бандити стероризували обслугу поїзду, задержали його та почали рабувати що попало. Повідомлена про напад поліція почала слідство та зорґанізувала облаву, підчас котрої зловлено кількох людей, підозрілих у нападі. Бандити зрабували 150 сотнарів вугля і кілька скринь товару.

Кінотеатр „Редута“ в Народному Дом. вул. Костюшка 5. Від 23 II. ЧАР ГРІХУ. — БЛАГОРОДНИЙ ЛИЦАР з Томою Міксом. Від 25 II ДІВОЧИЙ РАЙ, в гол. ролі Марія Пандлер і Лівіо Піваннеллі.

†

Дня 1-го березня о год. 10 рано відправиться

ПАНАХИДА

за б. п. ІВАНА ЯРМОЛЮКА

погибшого траґічною смертю. 2/III. Поториця п. Сокаль.

Уневажнюється військова книжка видана через П. К. У. в Перемишлі Николаєві Шведові, уродж. 1886 р. в Станькові повіт Калуш.

ДВОХ ХЛОПЦІВ з укінченою 3 кл. виділовою або ґімназійною прийме фірма: ПІДПРИЄМСТВО РОБІТ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ І СКЛАД АРТИКУЛІВ електроінсталяційних **ДМИТРО ДУЧИНСЬКИЙ** В ПЕРЕМИШЛІ, Ринок 23. проти Маґістрату).

Оповістка.

Звичайні Загальні Збори філії „Українського Товариства Допомоги Інвалідам“ в Перемишлі відбудуться *в суботу дня 7. березня ц. р. о год ½ 7. згл. о 7 вечером* в салях „Української Бесіди“ (Народний Дім).

ВИДІЛ.

ЖАДАЙТЕ у всіх кооперативах **МИЛА** Кооперативної Фабрики „ЦЕНТРОСОЮЗ“

Уживайте **ЕЛЕҐАНТ** бо це найліпша паста до обуви і своя ЛЬВІВ, Кордецького 51.

Купуючи паперці до курення **„КАЛИНА“** з одинокої української кооперативної фабрики „Будучність“ в Тернополі. Причиняєтеся до розросту рідного промислу і даєте заробіток українському робітництву.

Овочеві ЩЕПИ

НАСІННЯ ПАШНИХ БУРАКІВ

найліпші відміни по найдешевших цінах достарчить вагоново і в роздріб Фірма:

А. ТЕРПИЛЯК

Залуква п. Галич.

Цінники й оферти на жадання висилається.

АДВОКАТ

Др. МИКОЛА РИБАК

Веде канцелярію в Перемишлі ПРИ ВУЛ. ПІЛСУДСКОГО Ч. 1. в льокалі канцелярії бл. п. Дра Т. Кормоша. Заступає в усіх справах цивільних і карних.

Др. РОМАН НЕСТОРОВИЧ

ординує у внутрішніх і жіночих недугах в Перемишлі, вул. Францішканська 37 II (площа на Брамі).

КВАРЦЕВА ЛЯМПА. ХЕМІЧНІ АНАЛІЗИ. Просвітлювання Рентґеном.

Годинник зі золота

американського, що нічим не ріжниться від правдивого золота 14-о карат.

Тільки за зол. 6'55 зам. 100

На листовне замовлення негайно висилаємо елеґантний плоский годинник (після сего рисунку) виреґульований до мінути, дзвінкий хід, з 8-о літною ґваранцією. 2 штуки 12'50 з., 4 шт. 24'—, 6 шт. 39'50 — Ліпший ґатунок 9.—, 11.— 14.—, 24'—, 30.—. З світячим циферблятом 9.50, 12.—, 15.—, 18.—. Годинник критий Ankier з трема копертами америк. 14.— 16—, 19.—, 24.—, 28.—, 35.—. Ланцушки з американ. золота 1'50, 2'50, 4.— і 6.— зл. Годинники на руку мужеські і дамські америк. 12.—, 15.—, 17.—, 20.—, 24.—. Кошта пересилки покриває купуючий.

Firma „Komercja“, Warszawa, Dzielna 45 U. G.

Анонсуйтесь в „Українському Голосі“!

Фірма К. ЯРОШЕВИЧ

(СКЛЕП ГОСПОД. МОЛОЧАРСЬКИЙ)

в Перемишлі вул. Дворського 5

ПОРУЧАЄ ЩОДНЯ СВІЖЕ ДВІРСЬКЕ МОЛОКО, СМЕТАНКУ СОЛОДКУ Й КВАСНУ, КРЕМІВКУ, МАСЛО, ЯЙЦЯ, СИРИ Й ТОВАРИ КОРІННІ

ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.

„МІКРОЦІД“ ОРИҐІНАЛЬНИЙ інж. Криштофовича з Бережан

Головний склад: **АПТИКА і ДРОҐЕРІЯ** під **„ЗВІЗДОЮ“** біля міської вежі з годинником в ПЕРЕМИШЛІ, вул. Францішканська 24.

За редакцію відповідає Володимир Зиблікевич. З друкарні Кнолєра і Сиґ в Перемишлі